

Др Дијана Марковић-Бајаловић

ванредни професор Правног факултета Источно Сарајево
председник Комисије за заштиту конкуренције

ПРЕТИ ЛИ ЈАСНА И НЕПОСРЕДНА ОПАСНОСТ ОД НОВОГ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ КОНКУРЕНЦИЈЕ?

У раду се анализирају ставови изнети у чланку професора Б. Беговића и В. Павића у претходном броју овог часописа поводом новог Закона о заштити конкуренције. Нова законска решења морају се аргументовано анализирати и из критичког, али и из афирмативног угла, јер само тако правна наука доприноси унапређењу домаћег законодавства. Овде су обрађена питања обавезе хармонизације права конкуренције са правом ЕУ, доминантног положаја и релевантног тржишта, рестриктивних споразума, контроле концентрација, као и казни и мера које Комисија за заштиту конкуренције може да изриче у складу са новим Законом. Кроз њихову анализу аутор настоји да докаже да учесницима на тржишту нови Закон не доноси опасност, већ ствара пословни амбијент у складу са европским стандардима

Кључне речи: *Конкуренција. Концентрације. Рестриктивни споразуми. Злоупотреба доминантног положаја. Релевантно тржиште. Управни спор.*

Један од задатака правне науке јесте анализа позитивних прописа ради њихове објективне, стручно утемељене оцене, указивања законодавцу на евентуалне недостатке и пропусте, као и тумачења нејасних и непотпуних правних норми, како би се олакшала њихова примена у пракси. Није добро када припадници академске заједнице поставе себи као искључиви задатак да новодонети пропис критикују, не покушавши, при том, да критици дају макар привидан ореол научне заснованости и сагледавања и друге стране медаље. Управо тако је учињено у чланку аутора Б. Беговића и В. Павића у претходном броју овог часописа,¹ чиме се изашло из оквира струке и науке и прешло на терен критичког „ларпурлартизма“.

¹ Б. Беговић, В. Павић, „Јасна и непосредна опасност: приказ новог Закона о заштити конкуренције“, *Анали Правног факултета у Београду* 2/2009, 70-88.

Читаоци ће се можда запитати шта је аутора овог чланка под-стакло да реагује.² Комисија за заштиту конкуренције није имала пре-судан утицај на садржину новог Закона о заштити конкуренције (у даљем тексту: Закон).³ Прва радна верзија Закона урађена је у оквиру Пројекта Европске уније за институционалну подршку Комисији за заштиту конкуренције. Предлагач Закона је Министарство трговине и услуга РС, коме припада и највећи део одговорности за квалитет нових законских решења. Поједине одредбе Закона су измењене аманд-манима током расправе о предлогу Закона у Народној скупштини Републике Србије. Том приликом су унете и поједине нове одредбе. Стога је за коначан изглед Закона одговорна Народна скупштина.

Комисија за заштиту конкуренције се налази у незавидној позицији, јер треба да примењује Закон који у правни систем Репу-блике Србије уноси нова решења, о којима судска пракса и правна теорија тек треба да дају свој суд. Опортунистички приступ би стога налагао подршку свакој критици новог Закона, јер то даје основа за касније правдање евентуалних неуспеха у његовој примени. Упркос томе или управо зато, циљ овог текста је да кроз полемику с аутори-ма претходно наведеног чланка (у даљем тексту: аутори), анализом ставова изнетих у њему, покуша да расправу о новом Закону врати на терен уравнотежене научне и стручне дискусије.

1. О ХАРМОНИЗАЦИЈИ ДОМАЋИХ ПРОПИСА СА ПРАВОМ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

У чланку аутора се истиче да је нови закон писан под мотом хармонизације с европским прописима. То је, тврде они, непожељно из више разлога: 1) чланство Србије у ЕУ је крајње неизвесно; 2) испратити темпо бриселске фабрике закона је изузетно тешко; 3) хармонизација се најчешће своди на преписивање, без узимања у обзир постојећих околности и прописа у Републици Србији; 4) закон је направљен по мери Европе, направљен је да га спроводи велика и моћна администрација која познаје софистициране глосе које је дописао Суд правде.

Тврђња, која се износи 2010. године (или 2009. године када су, претпостављамо, аутори писали чланак), да је чланство Србије у ЕУ крајње неизвесно, могла би се приписати непознавању тренутног стања односа између Републике Србије и Европске уније. Сумњамо

² Ставови изнети у овом раду су искључиво лични ставови аутора, а не ставови Комисије за заштиту конкуренције.

³ *Службени гласник РС*, бр. 51/09.

да је то разлог, јер би сваки информисани грађанин Републике Србије требало да зна да она има статус потенцијалног кандидата за чланство у ЕУ још од 2003. године, да је Споразум о стабилизацији и придруживању између ЕЗ и Србије⁴ (у даљем тексту: ССП) ратификован са наше стране 2008. године, те да је Прелазни споразум о трговини и трговинским питањима између ЕЗ и Републике Србије⁵ (у даљем тексту: Прелазни трговински споразум) почео обострано да се примењује новембра 2009. године.⁶

Чланом 38 Прелазног трговинског споразума, који је идентичан чл. 73 ССП, забрањују се, између осталог, споразуми између предузећа, одлуке удружења предузећа и усаглашена пракса између предузећа, чији је циљ или последица спречавање, ограничавање или нарушавање конкуренције, као и злоупотреба доминантног положаја од стране једног или више предузећа на територијама Заједнице или Србије, у целини или на њиховом значајном делу. Стране потписнице су дужне да свако поступање супротно овом члану оцењују на основу критеријума који проистичу из примене правила конкуренције која се примењују у Заједници, нарочито из чланова 81 и 82 Уговора о ЕЗ и инструмената тумачења које су усвојиле институције Заједнице.⁷ Идентичне одредбе садржане су и у чл. 19 Споразума о слободној трговини у Централној Европи (CEFTA 2006)⁸

Наведеним одредбама Србија је преузела међународну обавезу да примењује правила конкуренције како су формулисана у чл. 81 и 82 Уговора о ЕЗ⁹ и да их тумачи у складу са актима које су донели Савет, Комисија и Суд правде, под условом да понашања на која се та правила примењују могу да утичу на трговину између ЕЗ и Србије, односно између држава чланица *CEFTA* и Србије. Србији је тиме остављено премало места за маневарски простор. Она би могла да донесе правила конкуренције која би се разликовала од правила конкуренције ЕУ, али би могла да их примењује само на понашања која нису од утицаја на трговину између Србије и ЕЗ, односно

⁴ Закон о потврђивању споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових чланица, са једне стране, и Републике Србије, са друге, *Службени гласник РС – Међународни уговори*, бр. 83/08.

⁵ *Службени гласник РС – Међународни уговори*, бр. 83/08.

⁶ Подаци о путу Републике Србије ка пуноправном чланству у ЕУ доступни су на веб страници: http://ec.europa.eu/enlargement/potential_candidates/serbia/relations/index_en.htm

⁷ Чл. 38, ст. 2 Прелазног трговинског споразума.

⁸ *Службени гласник РС – Међународни уговори*, бр. 88/07.

⁹ Уговором о функционисању Европске уније (*The Treaty on the Functioning of the European Union*, О. Ј. С115/2008) извршена је пренумерација чланова оснивачког уговора, тако да чл. 81 и 82 сада носе ознаке 101 и 102.

Србије и чланица *CEFTA*. Јасно је да би било апсолутно нерационално доносити и примењивати два сета прописа: један који би важио за понашања који немају утицај на трговинске односе Србије и ЕЗ, односно чланица *CEFTA*, и други који би се примењивао на понашања са таквим утицајем. Уосталом, и сами аутори констатују да су европска правила таква да је неопходно да их спроводи велика и моћна администрација, какву Србија, наравно, нема. Шта би тек било када би администрација Србије требало да примењује и сопствена правила конкуренције, различита од европских? Друго, у пракси би се појавио проблем разграничења понашања која утичу на трговину са ЕЗ, односно са чланицама *CEFTA*, од оних која такав утицај немају, што би додатно оптеретило рад тела надлежног за примену правила конкуренције. Треће, иако државе чланице Европске уније могу имати сопствена правила конкуренције, ни оне их не могу примењивати тако да дезавуишу европска правила конкуренције. У складу са начелом супрематије комунитарног права, прокламованог од стране Суда правде у случају *Costa v. ENEL*,¹⁰ када су у супротности национална и комунитарна правила конкуренције, комунитарна правила имају већу правну снагу. Уредбом бр. 1/2003,¹¹ начело супрематије је дефинисано тако да државе чланице ЕУ не могу доносити правила конкуренције супротна правилима конкуренције ЕУ. Применом националних прописа не може се, на пример, забранити споразум који би био допуштен на основу чл. 81 Уговора о ЕЗ.¹² Када национални органи примењују национална правила конкуренције на понашање забрањено чл. 82 Уговора о ЕЗ, дужни су да примене и чл. 82.¹³ Државе чланице могу доносити строжа правила која би се односила на унилатерална понашања предузећа (подручје примене чл. 82).¹⁴ Државе чланице су једино слободне да самостално формулишу правна правила у сфери контроле концентрација.¹⁵

Сврха доношења униформних правила конкуренције и њихове уједначене примене у државама чланицама Европске уније и државама које стреме њеном приступању више је него очигледна: јединствено тржиште Европске уније не може постојати без јединствених правила игре за све његове учеснике (успостављање тзв. *level playing field*). Државе кандидати за чланство морају донети правила конкуренције

¹⁰ *Costa v. ENEL*, 6/64, 1964, ECR 585, CMLR 425.

¹¹ *Council Regulation No. 1/2003 of 16 December 2002 on the implementation of the rules on competition laid down in Articles 81 and 82 of the Treaty*, O.J. L1/2003.

¹² Чл. 3, ст. 2 Уредбе 1/2003.

¹³ Чл. 3, ст. 1 Уредбе 1/2003.

¹⁴ Чл. 3, ст. 2 Уредбе 1/2003.

¹⁵ Чл. 3, ст. 3 Уредбе 1/2003.

или прилагодити постојећа оним која важе у Европској унији. То је *condition sine qua non* уласка у Европску унију.

Тога су, чини се, били свесни и аутори, када су 2003. године, заједно са групом аутора објавили дело под називом *Нова антимонополска политика, предлог решења*,¹⁶ где признају да ће у оквирима процеса стабилизације и асоцијације нашој земљи бити наметнут институционални оквир ЕУ за домаћу антимонополску политику. Разматрајући практичне опције за домаћу антимонополску политику, они дословце кажу:

„Опција А. Развој антимонополске политике која је стриктно у складу са политиком ЕУ – најбоље ће бити уколико СР Југославија (Србија и Црна Гора) приступи што је могуће брже основним начелима и механизмима антимонополске политике ЕУ. Може се расправљати о томе да ли ЕУ или САД имају бољу антимонополску политику, али су оба система мање или више заснована на истим фундаменталним начелима заштите конкуренције. С обзиром да ће СР Југославија једнога дана морати да приступи систему ЕУ (а и пре тог датума *de facto* кроз процес стабилизације и асоцијације), много је једноставније да прихвати што више тих механизма и начела у најкраћем могућем року...“

„Опција Б. Развој домаће антимонополске политике која је у ширем смислу компатибилна са начелима антимонополске политике ЕУ (основна начела политике, основна правна начела, правна терминологија, нпр. правни језик ЕУ, итд.) користећи исти општи правни оквир али уз коришћење неких од елемената антимонополске политике САД (кривична одговорност), погодних за домаћи правни и тржишни оквир, и неких од елемената који ће бити плод креативног размишљања, узимајући у обзир специфичности домаћег правног и тржишног окружења“.¹⁷

Аутори разматрају и опцију развоја сопственог модела антимонополске политике, које би се ослањао на америчка искуства, сматрајући да је амерички стил релативно агресивне антимонополске политике погоднији за нашу земљу због веома неконкурентних наслеђених тржишних структура. Ипак увиђају да би, услед различитости правних система, тај систем могао бити примењен само на нивоу основних начела.

Аутори се опредељују за опцију Б, имајући у виду сопствену процену да ће наша земља „приступити ЕУ тек за најмање 10 годи-

¹⁶ Б. Беговић, Р. Буквић, Б. Мијатовић, М. Париводић, В. Павић, Р. Сепи, Б. Стојановић, Б. Хибер, *Нова антимонополска политика, предлог решења*, Београд 2003.

¹⁷ *Ibid.*, 23.

на (2013, прим. аутор), тако да постоји довољно простора (време) за фино подешавање законодавства како би постало сасвим усклађено са *acquis communautaire*.¹⁸ Ипак, свесни су „да ће ова решења неминовно бити замењена решењима која су стриктно у складу са решењима ЕУ (у току процеса прикључења ЕУ)...“, због чега констатују да је домашај одступања од *acquis communautaire* „донекле ограничен, у супротном би будући задаци били преобимни“. ¹⁹ Другим речима, ако се 2003. године и могло размишљати о одступањима од решења европског права, седам година касније то више никако није могуће.

2. КОНКУРЕНЦИЈА: СТАТИЧКА ИЛИ ДИНАМИЧКА КАТЕГОРИЈА?

Законодавцу се у чланку аутора ставља на терет да конкуренцију схвата као статичку категорију, занемарујући њен динамички аспект. То је, тврде они, видљиво из дефиниције појма доминантног положаја и места које је у Закону дато институту контроле концентрација.

Неспорно је да се конкуренција може посматрати као статичка и као динамичка категорија. Ако се конкуренција посматра статички, ставља се у први план добробит потрошача која проистиче из довољне понуде, већег избора, бољег квалитета и нижих цена робе и услуга. Динамички аспект конкуренције узима у обзир допринос конкуренције укупном привредном прогресу, кроз развој нових производа и производних техника, што у коначној консеквенци такође доноси користи потрошачима.²⁰ Није, међутим, јасно зашто аутори сматрају да је законодавац занемарио динамички аспект конкуренције.

Доминантан положај је дефинисан чл. 15, ст. 1 Закона: „Доминантан положај на релевантном тржишту има учесник на тржишту који нема конкуренцију или је конкуренција безначајна, односно који има значајно бољи положај у односу на конкуренте узимајући у обзир величину тржишног удела, економску и финансијску снагу, приступ тржиштима снабдевања и дистрибуције, као и правне и чињеничне препреке за приступ других учесника тржишту.“ У ст. 2 и 3 истог члана утврђене су обориве правне претпоставке постојања тржишне доминације. Претпоставља се да учесник на тржишту има

¹⁸ *Ibid.*, 23.

¹⁹ *Ibid.*, 24.

²⁰ Вид. Н. Demsetz, *One Hundred Years of Antitrust: Should We Celebrate?*, George Mason University School of Law, Virginia 1991.

доминантан тржишни положај, ако је његов тржишни удео 40% и већи. Претпоставља се да су два или више учесника на тржишту у доминантном положају (колективна доминација) ако између њих не постоји значајна конкуренција и ако је њихов укупни тржишни удео 50% или више. Наведени критеријуми се уобичајено користе у упоредном законодавству и пракси за утврђивање постојања тржишне доминације.²¹ Те критеријуме су предлагали и ти аутори 2003. године: „Дефиниција доминантног положаја заснива се на тржишном уделу од 40% као предуслову (потребном услову) за постојање доминантног положаја, тј. предузеће (привредни субјект) чији је удео мањи од назначеног не може имати доминантан положај на тржишту. Сходно том, тржишни удео од 40% је потребан, али не и довољан услов за утврђивање постојања доминантног положаја. Уколико тржишни удео предузећа прелази 40%, примениће се други критеријуми за утврђивање тржишне моћи, тј. доминантног положаја предузећа: баријере уласку (величина, карактер, постојаност), потенцијална конкуренција (домаћа или страна), тј. суспституција произвођача, потенцијална или стварна компензирајућа моћ купаца, као и други релевантни аспекти структуре тржишта, односно тржишне моћи“.²² Једина разлика између Законом дефинисаних критеријума и критеријума који су предлагали ови аутори 2003. године јесте у томе што је Законом дозвољена могућност да и учесник на тржишту са уделом испод 40% има доминантан положај, док аутори ту могућност апсолутно одбацују. О оправданости тог решења се може расправљати, али то превазилази оквире овог рада.²³

Утврђивање тржишне доминације је претпоставка санкционисања понашања учесника на тржишту које се може подвести под радњу злоупотребе доминантног положаја (чл. 16 Закона). Тржишна доминација је кључан критеријум и код процене дозвољености концентрација учесника на тржишту (чл. 19, ст. 1 Закона). Постојање тржишне доминације се мора утврђивати у односу на ограничено време: време вршења радње којом се чини злоупотреба доминантног положаја, односно време након спровођења концентрације, када се процењује да ли ће се спровођењем концентрације створити или

²¹ Вид. за све: R. O'Donoghue, A. J. Padilla, *The Law and Economics of 82 EC*, Hart Publishing, Oxford Portland, OR 2006, 107 173.

²² Беговић *et al.*, *op.cit.*, 13 14.

²³ Приметићемо само то да би примена решења аутора у пракси могла да доведе до апсурдне ситуације да учесник на тржишту са уделом 39,9% никако не може да буде доминантан, упркос постојању високих баријера уласку, непостојању потенцијалних конкурената и мале економске снаге купаца, док би учесник на тржишту са 40,5% удела у одговарајућим околностима могао да буде проглашен доминантним.

ојачати већ постојећа доминантна тржишна позиција. Ту, можда, лежи узрок схватања аутора да законодавац конкуренцију посматра као статичку категорију.

Ако се боље посматрају критеријуми изабрани за утврђивање постојања тржишне доминације, односно дозвољености концентрација, видеће се да је законодавац оставио довољно простора за узимање у обзир динамичког аспекта конкуренције. У дефиницији појма тржишне доминације наводи се критеријум правних и чињеничних препрека за приступ других учесника тржишту (баријере уласку у терминологији аутора). Овај критеријум оставља довољно простора да се критеријум величине тржишног удела релативизује. Ако су препреке за улазак на тржиште занемарљиве, чак и релативно висок тржишни удео неће бити проблематичан, под условом да се утврди постојање потенцијалне конкуренције, спремне да у релативно кратком року и у довољном обиму ступи на тржиште и учесника са великим тржишним уделом спречи да искористи своју тржишну моћ, наплаћујући монополске цене. Процена могућности ступања на тржиште потенцијалне конкуренције управо захтева да се конкуренција посматра као динамичка категорија. Законодавцу би се могло замерити што снагу потенцијалне конкуренције није експлицитно уврстио у критеријуме за утврђивање доминантног положаја, али се тај недостатак може отклонити у пракси. Јер, како је већ објашњено, препреке уласку и снага потенцијалне конкуренције су две стране једног истог огледала. Није могуће ценити критеријум баријера уласку, а не узети у обзир постојање потенцијалне конкуренције и обрнуто.

Када је реч о изабраним критеријумима за контролу дозвољености концентрација, динамички аспект је још више наглашен. Од укупно девет критеријума наведених у чл. 19, ст. 2 Закона, следећа четири неспорно одражавају став да се конкуренција мора посматрати као динамички процес: стварни и потенцијални конкуренти; правне и друге препреке за улазак на релевантно тржиште; трендови понуде и тражње релевантне робе односно услуга; трендови техничког и економског развоја.

3. ДОМИНАНТАН ПОЛОЖАЈ И РЕЛЕВАНТНО ТРЖИШТЕ

У чланку аутора се износи неутемељена теза: да се у пракси, како европској, тако и нашој, дешава да надлежно тело обично полази од претпоставке да постоји злоупотреба, па онда одреди постојање доминантног положаја, а то се најчешће ради одговарајућом манипулацијом у погледу дефинисања релевантног тржишта. Даље се изводи закључак да се Законом уводи претпоставка виности – онај коме

је пронађен доминантан положај свакако га злоупотребљава. Овим се хоће рећи да су тела за заштиту конкуренције, почев од Европске комисије, па до тела за заштиту конкуренције држава чланица и држава које теже учлањењу, склона произвољностима, субјективностима и манипулацијама, односно санкционисању злоупотреба доминантног положаја по сваку цену.

С обзиром да је наведена тврдња изречена без икакве аргументације, осим позивања на једну књигу о европској политици конкуренције, нема потребе оповргавати је. Уместо тога, задовољићемо се да наведемо цитат из најновијег саопштења Европске комисије о приоритетима у примени чл. 82.²⁴ „Процена да ли се предузеће налази у доминантној позицији и степена тржишне моћи коју поседује први је корак у примени чл. 82. У складу са судском праксом,²⁵ поседовање доминантне позиције даје посебну одговорност предузећу у питању, чији се обим мора посматрати у светлу околности сваког појединог случаја.“²⁶

Можемо само да претпоставимо да је став аутора ослоњен на Чикашку школу економије,²⁷ која је допринела да у фокус америчких антимонополских органа дођу понашања фирми са значајним (у терминологији америчког права, монополским) степеном тржишне моћи, која су подобна за елиминисање конкуренције и одржавање или јачање монополске позиције, а не могу се оправдати већом економском ефикасношћу, сасвим потискујући експлоатацију тржишне моћи (наплату монополске цене) из делокруга рада антимонополских органа. Занемарујући за овај тренутак чињеницу да Чикашка школа нема више ни у САД пресудан утицај на антимонополску политику,²⁸ потребно је истаћи да су поља примене чл. 82 Уговора о оснивању ЕЗ и чл. 2 Шермановог закона, као његовог америчког пандана, донекле различита. Одредба садржана у чл. 82 дозвољава санкционисање понашања експлоатације доминантне тржишне позиције, односно понашања која се састоје у наплати неправедне цене и наметању

²⁴ *Communication from the Commission – Guidance on the Commission's enforcement priorities in applying Article 82 of the EC Treaty to abusive exclusionary conduct by dominant undertakings*, O.J. C45, 24.02.2009.

²⁵ *Niederlandsche Banden Industrie Michelin (Michelin I) v. Commission*, 1983, ECR 3461; *Tetra Pak v. Commission (Tetra Pak II)*, 1993., ECR II 755; *ITT Promedia v. Commission*, 1998, ECR II 2937; *Irish Sugar v. Commission*, 1999, ECR II 2969; *Michelin v. Commission (Michelin II)*, 2003, ECR II 4071.

²⁶ Тач. 9 Саопштења.

²⁷ Вид. Б. Беговић *et al.*, 28 31.

²⁸ Вид. R. Pitofsky, *How the Chicago School Overshot the Mark, The Effect of Conservative Economic Analysis to U.S. Antitrust*, Oxford University Press, Oxford 2008.

других неправедних услова пословања,²⁹ што чл. 2 Шермановог закона не омогућаје. Са друге стране, одредба чл. 2 Шермановог закона омогућава и санкционисање понашања фирме која нема монополску моћ, јер предвиђа „покушај монополисања“ (*attempt to monopolize*) као забрањено дело, чиме се могућа сфера примене америчког анти-монополског права знатно проширује у односу на европско.³⁰

Када законодавац оставља широк простор за деловање, корисно је да орган који примењује прописе о конкуренцији обавести заинтересоване субјекте о приоритетима у свом будућем раду, што је и учинила Европска комисија у већ поменутом саопштењу. Став је аутора овог текста да у фокусу тела за заштиту конкуренције треба да буду радње усмерене на елиминисање конкуренције, иако је у домаћој јавности још широко уврежено схватање да та тела треба да санкционишу монополисте само због тога што су монополисти. Контролом цена које наплаћују доминантни тржишни учесници орган за заштиту конкуренције би се претворио у регулатора цена, што у условима слободног тржишног привређивања никако не сме да буде његов приоритетан задатак.

Одређивање релевантног тржишта је у тесној вези са утврђивањем доминантног положаја. Аутори оптужују тела за заштиту конкуренције да манипулишу овом категоријом како би се вештачки установило постојање тржишне доминације и онда када је нема. Логика њиховог размишљања је јасна. Ако се релевантно тржиште уско одреди, тржишни удео учесника на релевантном тржишту се повећава, те је врло вероватно да ће се извести закључак о постојању доминантне тржишне позиције. Но, аутори не дају никакву аргументацију да се у пракси тако поступа.

Они даље мењају законодавцу што је из нове Уредбе о критеријумима за одређивање релевантног тржишта³¹ избачен тест претпостављеног монополисте, као метод за одређивање релевантног тржишта.

Правилно одређивање релевантног тржишта јесте једно од најзначајнијих и најконтроверзнијих питања права конкуренције, што има за последицу да се одлуке тела за заштиту конкуренције најчешће покушавају оспорити управо с аспекта одређивања релевантног тржишта. Пренебрегава се (можда намерно) чињеница да проблем од-

²⁹ Чл. 82 тач. а) Уговора о оснивању ЕЗ. Пандан овим одредбама је одредба чл. 16 ст. 2 тач. Закона о заштити конкуренције РС.

³⁰ А. Jones, B. Surfin, *EC Competition Law, Text, Cases and Materials*, Oxford University Press, Oxford 2004, 296.

³¹ *Службени гласник РС*, бр. 89/09.

ређивања релевантног тржишта постоји само када роба која је у питању има близак супститут са становишта њених купаца, односно када постоје произвођачи (продавци) који могу у кратком року и без већих трошкова да на тржишту понуде предметну робу.³² Отуда није неопходно да се у сваком конкретном случају примењују економски тестови који ће дати одговор на ова питања. У неким случајевима релевантно тржиште је сасвим очигледно, као на пример, у случају постојања законских монопола, или у случају када роба у питању уопште нема супститут.³³ Ако би се од органа за заштиту конкуренције захтевало да и у тим случајевима примени тест претпостављеног монополисте, то би се не само супротстављало начелима економичности и ефикасности поступка, већ и здравом разуму.

Заборавља се да је тест претпостављеног монополисте у европску праксу уведен актом Европске комисије који нема правно обавезујући карактер.³⁴ Уколико би се тест унео у предметну уредбу, на чему аутори инсистирају, то би за последицу имало апсурдну ситуацију да се тест мора применити у сваком поступку који Комисија води, јер би у противном све њене одлуке могле да буду поништене због погрешне примене материјалног права.

О недостацима и ограничењима теста претпостављеног монополисте је више пута указивано у литератури.³⁵ Поменимо само нека од њих: недостатак статистичких података за примену економских модела који су основа теста, неадекватност теста за одређивање релевантног тржишта у случајевима злоупотребе доминантног положаја,³⁶ (не)објективност економских анализа које стране у поступку подносе

³² Економским језиком речено потребно је утврдити да ли постоји супституција на страни понуде и на страни тражње.

³³ Дobar пример је случај Салфорд, који је Комисија за заштиту конкуренције водила ради утврђивања злоупотребе доминантног положаја млекара у саставу *Dan ube Foods Group* на тржишту откупа сировог млека (Одлука Комисије у поновљеном поступку бр. 5/0 02 135/09 18 од 22.5.2009). Предмет откупа јесте сирово млеко, које нема супститут, те млекаре не могу откупљивати ништа друго до млека. Са друге стране, због забране увоза сировог млека у Србију, не постоји нико други осим пољопривредних произвођача из Србије ко би могао да понуди млеко млекарама на откуп. Нема супституције нити на страни понуде, нити на страни тражње.

³⁴ *Commission Notice on the Definition of the Relevant Market for the Purposes of Community Competition Law*, 1997, O.J. C372.

³⁵ Вид. за све: Д. Марковић Бајаловић, „Одређивање релевантног тржишта Где завршава право, где почиње економија?“, *Либерализам и заштита конкуренције*, Правни факултет Крагујевац, Крагујевац 2010, 247 261.

³⁶ Чувена је заблуда у случају целофана (*Cellophane fallacy*), када је Врховни суд САД погрешно закључио да се целофан налази у конкуренцији са другим савитљивим материјалима за паковање, јер је произвођач, компанија *Du Pont*, већ искористила своју монополску моћ и толико подигла цене целофана, да га је вештачки довела у конкуренцију са другим материјалима за паковање. Види: Р.

да би поткрепиле своје тврдње.³⁷ Отуда проблем није у мањкавости прописа, већ у недостатку егзактних и практично применљивих економских метода за правилно одређивање релевантног тржишта.

Занимљиво је да су се аутори 2003. године залагали за методологију одређивања релевантног тржишта која води његовом ужем дефинисању него када се примени методологија коју прописује актуелна уредба. Они такође констатују да дефиниција релевантног тржишта производа треба да се састоји од супституције производа (њихов израз за супституцију тражње – *demand substitutability*) и супституцију произвођача (супституција понуде – *supply substitutability*), али се залажу за то да је „за прилично мало домаће тржиште боље да се у дефинисање тржишта не укључују супституције произвођача, нарочито имајући у виду да ће добар део супституције доћи из увоза, тј. да је готово немогуће добити релевантне информације о супституцији произвођача конкретног производа“.³⁸

4. РЕСТРИКТИВНИ СПОРАЗУМИ

Основна замерка законодавцу у погледу начина регулисања рестриктивних споразума јесте недостатак подзаконских аката којима би се ближе уредила садржина појединих категорија споразума, у европској пракси названих блок или групна изузећа. Можемо само констатовати да је време оповргло критичаре. Крајем фебруара 2010. Влада Републике Србије је усвојила три уредбе којим се уређују услови за групно изузеће споразума о специјализацији, споразума о истраживању и развоју и вертикалних споразума.³⁹

Неупутно би било услове за групно изузеће уносити у текст закона, јер је општепознато да се европска регулатива о групним изузећима доноси с ограниченим роком трајања, односно да подлеже повременим ревизијама. Ако би се услови изузећа из европске

Geroski, R. Griffith, *Identifying Anti Trust Markets*, The Institute for Fiscal Studies, London 2003, 7.

³⁷ Вид. Н. Hovenkamp. *The Antitrust Enterprise: Principle and Execution*, Harvard University Press, Cambridge, MA London 2005, 77-91.

³⁸ Б. Беговић *et al.*, 69-70.

³⁹ То су: Уредба о споразумима о истраживању и развоју између учесника на тржишту који послују на истом нивоу производње или дистрибуције који се изузимају од забране, Уредба о споразумима о специјализацији између учесника на тржишту који послују на истом нивоу производње или дистрибуције који се изузимају од забране и Уредба о споразумима између учесника на тржишту који послују на различитом нивоу производње или дистрибуције који се изузимају од забране (*Службени гласник РС*, бр. 11/10).

регулативе унели у законски текст, то би значило да свака измена европске регулативе повлачи измену закона.

5. КОНТРОЛА КОНЦЕНТРАЦИЈА

У погледу контроле концентрација, у чланку аутора констатује се следеће, да: 1) контрола концентрација не би требало да буде приоритет политике заштите конкуренције у Србији, из једног основног разлога – концентрације повећавају производну ефикасност; 2) законодавац оставља простора за дискрецију Комисије, која може да забрани концентрацију ако процени да ограничава, нарушава или спречава конкуренцију, а да стицање или јачање доминантног положаја није потребан услов; 3) пракса Комисије у последњих неколико година одвраћа привредне субјекте од понашања које је друштвено пожељно. Невољно се признаје да Комисија не сноси одговорност за велики број пријава концентрација, јер је то била последица ниских прагова за пријаву концентрација прописаних претходним законом.

Аргумент повећања економске ефикасности се често истиче у делима која се баве питањем пожељности и домаћаја контроле концентрација у праву конкуренције. Овај аргумент није довољно снажан да оспори сваку потребу контроле концентрација, али може да утиче да политика контроле концентрација постане толико блага, да се може поставити питање зашто се уопште спроводи?⁴⁰ У теорији се износе ставови, поткрепљени економском аргументацијом, да учесници у концентрацијама често имају превелика, неоправдана очекивања у вези са ефикасношћу коју намеравају да постигну путем концентрације.⁴¹ Друго, да се већа ефикасност може постићи и другим средствима, као на пример, интерним растом. Не упуштајући се у анализу оправданости тих ставова, за коју овде нема места,⁴² указујемо да постоје два основна питања која се у вези с аргументом економске ефикасности као оправдања за концентрацију намећу: 1) да ли се већа економска ефикасност може постићи и другим средствима, која имају мање ограничавајући ефекат по конкуренцију;

⁴⁰ За америчку праксу контроле концентрација у последњим деценијама XX века види код J. Baker, C. Shapiro, *Reinvigorating Horizontal Merger Enforcement*, у: R. Pitofsky, 235 288.

⁴¹ *Ibid.*, 236.

⁴² Чак и један од најистакнутијих протагониста Чикашке школе, Роберт Борк, признаје да у случају учесника на тржишту који већ имају велики тржишни удео, економска ефикасност тешко да буде мотив за концентрацију. Он сматра да контрола концентрација треба да има за циљ да на тржишту остану минимално три фирме приближно исте величине. R. Bork, *The Antitrust Paradox, A Policy at War with Itself, With a New Introduction and Epilogue*, The Free Press, New York 1993, 216 224.

2) ко има користи од веће економске ефикасности, да ли само учесници концентрације или и потрошачи?

На оба питања одговор могу дати смернице за контролу концентрација, која доносе тела за заштиту конкуренције са дугом традицијом, каква су, на пример, Савезна трговинска комисија и Антимонополско одељење Министарства правде САД. Предлогом нових америчких Смерница за хоризонталне фузије од априла 2010.⁴³ значај аргумента ефикасности се своди у разумне оквире. Најпре, учесници концентрације морају доказати да већу ефикасност није могуће постићи другим средствима са мање ограничавајућим ефектима по конкуренцију (*merger specific efficiencies*), као што су, на пример, раздвајање фирме или уступање права интелектуалне својине.⁴⁴ Друго, користи од повећане ефикасности морају бити толике да потиру све губитке изазване смањанем конкуренције због повећане тржишне концентрације. Објашњавајући овакав приступ, Савезна трговинска комисија и Антимонополско одељење истичу да: „антимонополско право даје конкуренцији, а не унутрашњој ефикасности, примат у заштити купаца“.⁴⁵

Критеријум за процену дозвољености концентрација прописан чл. 19 Закона је преузет из Уредбе ЕУ о контроли концентрација.⁴⁶ Познато је да се упоредном законодавству примењују два критеријума за процену допуштености концентрација: критеријум значајног умањења конкуренције (*significant lessening of competition*) и критеријум стварања, односно јачања доминантног положаја (*creating or strengthening dominant position*). Први је прихваћен претежно у земљама англосаксонског правног круга (у Европској унији то су Велика Британија и Ирска), а други у земљама које припадају континенталним правним системима. Једна од кључних измена коју је донела Уредба 139/2004 у европско право јесте компромис између земаља англосаксонског и континенталног правног система, постигнут тако што је критеријум стварања односно јачања доминантног положаја допуњен критеријумом значајног умањења конкуренције.⁴⁷ Критеријум значајног умањења конкуренције допушта да се у по-

⁴³ *US Department of Justice and Federal Trade Commission Horizontal Merger Guidelines*, доступно на веб сајту www.ftc.gov/os/2010/04/100420hmg.pdf.

⁴⁴ *Ibid.*, 29.

⁴⁵ *Ibid.*, 30.

⁴⁶ *Council Regulation No 139/2004 of 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings*, O.J. C20, 28.1.2004.

⁴⁷ Европска комисија је била за то да са потпуно напусти критеријум тржишне доминације и замени критеријумом значајног умањења конкуренције, али је наишла на противљење држава чланица из континенталног правног круга, које су сматрале да се тиме нарушава правна сигурност. Вид. А. Jones, В. Surfin, 909-916.

ступку контроле концентрација узму у обзир тзв. координисани ефекти – могућност учесника присутних на релевантном тржишту да усаглашавају своје понашање, што је карактеристика олигополских тржишта, где нема једног доминантног тржишног учесника.

Слажемо се да увођење критеријума значајног умањења конкуренције у поступак контроле концентрација умањује правну сигурност. С друге стране, циљ поступка контроле концентрације јесте да се утврди да ли ће учесници концентрације након њеног спровођења бити у могућности да наплаћују монополске цене, било самостално, због тога што имају значајну тржишну моћ, било у сарадњи (договору) са другим тржишним учесницима. Како помирити ова два циља? Чини се да и сам законодавац то настоји, стављањем нагласка на критеријум стварања, односно јачања доминантног положаја, тако што у чл. 19 ст. 1 користи речи „нарочито“. По нашем мишљењу, овим се терет доказивања у поступку контроле концентрација расподељује на следећи начин. Ако Комисија утврди да се намераваном концентрацијом ствара, односно ојачава доминантан положај, на учесницима концентрације лежи терет доказивања да се концентрацијом не ограничава, односно не нарушава конкуренција. И обрнуто, Комисија би морала подробно да образложи и документује одлуку да не дозволи концентрацију која нема за последицу стварање или јачање доминантног положаја. Осим тога, корисно би било донети подзаконски акт који би прецизирао начин поступања Комисије у поступку контроле концентрација.⁴⁸

У чланку аутора не износе се никакви докази да је пракса Комисије за заштиту конкуренције РС последњих година била таква да одвраћа привредне субјекте од концентрација. Нама се чини да је велики број концентрација о којима је Комисија морала да одлучује током важења старог закона управо доказ да су учесници на тржишту улазили у процесе концентрисања, упркос наводном негативном односу Комисије према њима.⁴⁹

⁴⁸ Вид. на пример, Смернице за процену хоризонталних концентрација Европске комисије (*Guidelines on the assessment of horizontal mergers under the Council Regulation on the control of concentrations between undertakings*, О.Ј. С31, 5.2.2004.). У тачки 43. Смерница Комисија истиче да процену могућих координисаних ефеката врши на основу доказа о координисаном понашању учесника на релевантном тржишту у прошлости или о одговарајућем понашању на другим тржиштима са сличним карактеристикама. Овим се знатно сужава дискреција Комисије.

⁴⁹ Какав је стваран однос Комисије лако се може проверити увидом у њене годишње извештаје, доступне на сајту www.kzk.org.rs. У 2006. години, од 36 пријављених концентрација, Комисија је условно одобрила једну и забранила једну концентрацију. У 2007. години, од 99 одобрених концентрација, свега три су условно одобрене. У 2008. години, Комисија је одобрила 133 концентрације, од чега четири условно. У 2009. године је одобрила укупно 98 концентрација, од чега две условно.

Законодавцу се замера још што је прописао обавезу пријаве концентрације у ситуацији када учесници у концентрацији имају укупан годишњи приход на светском нивоу већи од 100 милиона евра, при чему макар један учесник има укупан годишњи приход на домаћем тржишту већи од 10 милиона евра. Тиме се, тврде аутори, одвраћају стране директне инвестиције, којима се начелно само јача конкуренција на домаћем тржишту.

Одређивање законских прагова, чијим испуњењем настаје обавеза претходне пријаве концентрације надлежном органу, има два, често сукобљена циља: са једне стране, да обухвати све „проблематичне“ концентрације, а са друге стране, да не оптерети превише административни капацитет, који је, по правилу, недовољан. Међународна мрежа за конкуренцију (*ICN – International Competition Network*) даје у том погледу препоруке државама чланицама, од којих треба поћи приликом одређивања прагова, који треба да буду подложни повременијој ревизији.⁵⁰ Између осталог, саветује се да се приликом одређивања прагова узму у обзир упоредноправна решења.⁵¹

Консултацијом прописа о заштити конкуренције земаља у окружењу може се констатовати да је прописивање прага који се састоји у комбинацији годишњег прихода оствареног на светском нивоу и прихода оствареног на домаћем тржишту уобичајено, те да је праг прописан новим Законом у нивоу, или чак изнад, прагова прописаних у земљама окружења. Отуда се не може извести закључак да нови Закон ствара значајније препреке директним страним инвестицијама.⁵²

У просеку, за четири године Комисија је забранила мање од 0,3% концентрација, а условно одобрила свега 2,2% концентрација.

⁵⁰ Вид. Извештај са Седме годишње конференције Међународне мреже за конкуренцију (*7th Annual Conference of the International Competition Network*), доступно на сајту www.internationalcompetitionnetwork.org.

⁵¹ *Ibid.*, 11.

⁵² Примера ради, мађарским законом предвиђена је обавеза пријаве концентрације ако укупан годишњи приход свих учесника на нивоу износи 54 милиона евра и најмање два учесника остварују приход од по 1,8 милиона евра. Новим хрватским законом прописан је праг 140+14 милиона евра (укупан годишњи приход свих учесника на светском нивоу, при чему најмање један остварује на хрватском тржишту 14 милиона). У Румунији постоји обавеза пријаве ако је укупан годишњи приход свих учесника већи од 10 милиона евра, при чему најмање два учесника имају по четири милиона евра прихода на домаћем тржишту. У Бугарској учесници концентрације имају обавезу пријаве ако укупан годишњи приход свих учесника на тржишту Бугарске износи 18 милиона евра, при чему циљно друштво остварује приход на домаћем тржишту од 1,5 милиона евра. У Босни и Херцеговини постоји обавеза пријаве ако укупан годишњи приход учесника у концентрацији износи око 50 милиона евра, при чему је довољно да је само један учесник присутан на тржишту БиХ, независно од оствареног прихода, или, алтернативно, ако најмање два учесника остварују приход на тржишту БиХ од по 2,5 милиона евра.

Тврдња да се страним преузимањем домаћег привредног друштва јача конкуренција на домаћем тржишту је паушална. Наиме, у ситуацији када домаће привредно друштво већ заузима доминантан положај, преузимање контроле од стране економски и финансијски моћне стране компаније по правилу ће имати за последицу јачање доминантног положаја.

6. ВРЕМЕНСКИ ДОМАШАЈ ЗАКОНА

У чланку аутора износи се веома чудна и опасна теза: да прелазна одредба садржана у чл. 74 Закона оставља простора за његову ретроактивну примену. Наводи се пример решења донетог по старом закону, поништеног у управном спору након почетка примене новог закона. Аутори изналазе и решење за наводни проблем. У поновном поступку треба применити процесне одредбе новог закона, а материјалне одредбе старог закона, осим ако су материјалне одредбе новог закона повољније за учесника у поступку.

Оставићемо по страни проблеме до којих би могло доћи у пракси уколико би Комисија поступала у складу са препоруком аутора, јер би то могао да буде предмет посебне студије. Задовољићемо се тиме да констатујемо да они пренебрегавају једно од елементарних правила управног поступка. Када суд у управном спору уважи тужбени захтев и поништи оспорени акт, предмет се враћа у стање у којем се налазио пре него што је поништени акт донесен.⁵³ Према томе, нема примене ни материјалних, ни процесних одредаба новог закона на поступке који се воде након одлуке суда о поништају решења Комисије. У тим поступцима се искључиво примењује стари закон.

7. КАЗНЕ И ПРЕКИ СУД

Слажемо се с оценом аутора да је законодавац покушао мимикријом да одшкрине врата могућности да Комисија самостално изриче казне учесницима на тржишту. Уставно начело о подели власти⁵⁴ искључује могућност да извршни орган власти, што Комисија јесте, изриче казне. Да ли је преименовање казни у „мере заштите конкуренције“ довољно да се законско решење усагласи с уставним начелима? О томе коначан суд може дати Уставни суд, ако и када буде одлучивао поводом овог питања.

⁵³ З. Томић, *Опште управно право*, Београд 2009, 377.

⁵⁴ Чл. 4 Устава РС.

Приметићемо само да је у правном систему Републике Србије начело поделе власти већ нарушено давањем могућности управним органима да изричу прекршајне новчане казне у првом степену.⁵⁵ Отуда је законодавац могао да буде храбрији и назове правим именом институт уведен новим законом.

Но, само је делимично тачна тврдња да су новим законом учесници на тржишту Србије стављени у лошији положај од оних у Европи, јер морају да плате изречену казну и пре него што суд правоснажно одлучи о решењу Комисије.

Тачно је да су решења Комисије коначна и извршна. Законом је прописано да рок плаћања мере заштите конкуренције не може бити краћи од три месеца ни дужи од једне године од дана пријема решења.⁵⁶ У том периоду би, сходно законском сценарију, суд требало да правоснажно реши спор.

Аутор овог текста сумња да ће тако бити, имајући у виду да о решењима Комисије одлучује новоформиран Управни суд, који тек треба да установи сопствени темпо рада. Имајући у виду ширину надлежности која му је поверена (читава управноправна материја) и обавезу одржавања усмене расправе уведен новим Законом о управним споровима,⁵⁷ тешко је поверовати да ће тај суд моћи да испоштује рокове за одлучивање прописане чл. 72, ст. 4 и 5 Закона.

Чини се да се због нових законских решења у небраном грођу наша Комисија, а не учесници на тржишту. Уколико суд у управном спору поништи одлуку Комисије, или је преиначи у погледу висине казне (умањи казну), наплаћени износ се враћа учеснику на тржишту. Законодавац је, у намери да заштити буџет Републике Србије, предвидео да се из буџета враћа само номинални износ казне, док се камате и остали трошкови исплаћују на терет средстава Комисије.⁵⁸ Комисија, према томе, мора да изрекне казну уколико утврди повреду конкуренције, да је наплати и да, затим, са страхом чека на одлуку суда, јер у случају евентуалног повраћаја камата и осталих трошкова њено функционисање може да буде доведено у питање. Законска могућност одлагања извршења казне само на први поглед решава проблем, јер су услови за одлагање стриктни. Комисија може да одложи извршење решења до правоснажности судске одлуке ако би извршење нанело ненадокнадиву штету за тужиоца, а нарочито ако би вероватно

⁵⁵ Вид. чл. 285, ст. 1 Закона о прекршајима (*Службени гласник РС*, бр. 101/05, 116/08 и 11/09).

⁵⁶ Чл. 68, ст. 2.

⁵⁷ Вид. чл. 33 и 34 Закона о управним споровима (*Службени гласник РС*, бр. 11/09).

⁵⁸ Чл. 57, ст. 5 Закона.

довело до стечаја или престанка обављања делатности, под условом да одлагање извршења није противно јавном интересу.⁵⁹

8. МЕРЕ

Аутори се залажу да учесници концентрације спроведене без одобрења Комисије или уз непоштовање датих услова плате казну, али да концентрација треба да опстане, тобож зато јер је мера деконцентрације непрактична. Они су начелно против структурних мера, јер сматрају да је њихово једино оправдање став да је величина сама по себи негативна појава.

Невоља је у томе што законодавац није дефинисао појам структурних мера и мера понашања, осим што на једном месту каже да „структурна мера може да предвиђа обавезу развргавања настале структуре учесника на тржишту, нарочито путем продаје појединих његових делова или имовине...“.⁶⁰ Питање је да ли би то и могао, чак и да је хтео, јер у упоредном законодавству и пракси нема јасне поделе на мере понашања и структурне мере. Тако би се, на пример, мере уступања права интелектуалне својине могле сврстати како у структурне, тако и у мере понашања. Њиме се налаже одређено понашање, то јест обавеза уступања патента, жига или другог права интелектуалне својине, али то понашање има структурни ефекат, јер се њиме омогућује конкуренту да ступи на тржиште, на пример, тако што ће почети да производи производ заштићен патентом. То примећује и Суд прве инстанце ЕУ у случају *ARD v. Commission* T-158/00 када констатује да „мада се чини да су преузете обавезе по својој природи бихејвиоралне, оне су ипак и структурне, јер имају за циљ да реше структурни проблем, а наиме приступ тржишту од стране трећих лица...“.

Сагласно наведеном, крајње је произвољно тумачење да величина сама по себи представља повреду Закона. Тим пре што законодавац јасно ставља до знања да мере понашања имају приоритет над структурним мерама.⁶¹

⁵⁹ Чл. 71, ст. 3 Закона. Супротно је у европској пракси, где је Комисија овлашћена да одложи извршење казне, али редовно захтева подношење документарног акредитива као средства обезбеђења. Уколико страна у поступку плати казну (што је пракса) и поднесе тужбу суду, Комисија полаже плаћени износ на рачун код банке. Зависно од исхода спора камата припада Комисији, тужиоцу или се дели између њих. G. Hirsch, F. Montag, F.J. Säcker, *Competition Law; European Community Practice and Procedure*, London 2008, 1807-1808.

⁶⁰ Чл. 59, ст. 5 Закона.

⁶¹ Чл. 59, ст. 4.

Мера деконцентрације има највише оправдања у случају концентрација које су спроведене без одобрења. У супротном би се обесмислио читав поступак контроле концентрација. Лако је претпоставити да би у одсуству мере деконцентрације, учесници на тржишту извагали корист (монополски профит) и штету (износ казне коју би морали да плате), приликом одлучивања хоће ли улазити у процес концентрације за коју надлежни орган вероватно не би дао одобрење. Технички гледано, мера деконцентрације се најлакше да спровести у случају концентрације спроведене без одобрења, јер су њени шавови још увек видљиви, те се могу распарати без велике штете по њене учеснике.

9. ЗАКЉУЧАК

Овим чланком смо настојали да покажемо да аутори Беговић и Павић нису доказали да учесницима на тржишту Србије прети јасна, непосредна или било каква опасност од новог Закона о заштити конкуренције, нити да политика заштите конкуренције има везе са персоналним саставом Савета. Само ваљано аргументована критика може допринети унапређењу прописа и праксе у области заштите конкуренције у Србији, што би морао да буде циљ свих припадника академске заједнице који заиста желе да Србија привредно просперира и да њени грађани имају бољи стандард.

Dr. Dijana Marković-Bajalović

Associate Professor

University of East Sarajevo Faculty of Law

President of the Commission for Protection of Competition
of the Republic of Serbia

IS THERE A CLEAR AND PRESENT DANGER FROM THE NEW LAW ON PROTECTION OF COMPETITION?

Summary

This piece represents a response to Professors B. Begović and V. Pavić article „Clear and present danger: Review of the new Law on Protection of Competition“, published in the previous volume of this journal. The author puts forward that only a well-substantiated analysis of the existing laws, may come as a contribution of legal science to the quality

of national legislation. This is why the author puts under the lenses the following: duty of the Republic of Serbia to harmonize the national rules on competition with the EU law, dominant position and relevant market, restrictive agreements, control of concentrations, and penalties, which may be imposed by the Commission for Protection of Competition under the new Law. The author concludes that there is no such thing as a clear and present danger from the new Law on Protection of Competition

Key words: *Competition. – Concentrations. – Restrictive agreements. – Abuse of dominant position. – Relevant market. – Judicial review.*